

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 9, NO 18, STIP, 2024

ГОД. IX, БР. 18
ШТИП, 2024

VOL. IX, NO 18
STIP, 2024

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 9, Бр. 18
Штип, 2024

Vol. 9, No 18
Stip, 2024

PALMK, VOL 9, NO 18, STIP, 2024

DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM24918>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Астрид Симоне Хлубик, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Алина Андреа Драгоеску Урлика, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Сунчана Туксар, Универзитет „Јурај Добрила“ во Пула, Хрватска
Саша Војковиќ, Универзитет во Загреб, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Озтурк Емироглу, Универзитет во Варшава, Полска
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуџа, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија
Шахинда Езат, Универзитет во Каиро, Египет
Џулијан Чен, Универзитет Куртин, Австралија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Astrid Simone Hlubik, King Michael I University, Romania
Alina Andreea Dragoescu Urlica, King Michael I University, Romania
Sunčana Tuksar, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia
Saša Vojković, University of Zagreb, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZİ University, Republic of Turkey
Öztürk Emiroğlu, University of Warsaw, Poland
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Würzburg, Germany
Chahinda Ezzat, Cairo University, Egypt
Julian Chen, Curtin University, Australia

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Луси Караниколова-Чочоровска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска
Натка Јанкова-Алаѓозовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>
Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.
Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Lusi Karanikolova-Chochorovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska
Natka Jankova-Alagjozovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krstel Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>
Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.
All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Астрид Симоне Хлубик, член на Уредувачкиот одбор на „Палимпсест“

FOREWORD

Astrid Simone Hlubik, member of the Editorial Board of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 Jan Holeš

QUELQUES OBSERVATIONS SUR LES

NÉOLOGISMES TERMINOLOGIQUES FRANÇAIS CONTENANT *CYBER-*

Jan Holeš

SOME OBSERVATIONS ON FRENCH TERMINOLOGICAL NEOLOGISMS
CONTAINING *CYBER-*

27 Nadica Negrievska

UN QUADRO GENERALE DEL VOCABOLARIO CALCISTICO ITALIANO
E LA SUA APPLICAZIONE NELL’INSEGNAMENTO DELLA LINGUA
ITALIANA COME LINGUA STRANIERA

Nadica Negrievska

AN OVERVIEW OF ITALIAN FOOTBALL LEXICON AND ITS ROLE IN
TEACHING ITALIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

39 Doris Sava

AGITATION GEGEN IMPFUNGEN. METAPHORISCHE KONZEPTUALI-
SIERUNGEN DER IMPFFEINDLICHKEIT IN BLOG-KOMMENTAREN AUS
DEM *STANDARD* (2021)

Doris Sava

AGITATION AGAINST VACCINATION. METAPHORICAL CONCEPTUALI-
ZATIONS OF VACCINE HOSTILITY IN BLOG COMMENTS FROM *THE
STANDARD* (2021)

51 Ferdi Güzel

ESKİ TÜRKÇE *ARKA-* “ARAMAK...” FİİLİ VE ANLAM ALANI ÜZERİNE
NOTLAR

Ferdi Güzel

NOTES ON THE OLD TURKISH VERB *ARKA-* “TO SEEK...” AND ITS
SEMANTIC FIELD

61 Виолета Јанушева, Марија Стојаноска

ОБРАЌАЊЕТО И МАКЕДОНСКИОТ РОДОВО ЧУВСТВИТЕЛЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva, Marija Stojanoska

ADDRESSING AND MACEDONIAN GENDER SENSITIVE LANGUAGE

- 71 Erëza Rushiti**
AMERICAN VS. BRITISH ENGLISH: A STUDY OF GRAMMATICAL,
VOCABULARY, AND SPELLING DIFFERENCES

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 83 Марија Ѓорѓиева-Димова**
НИЗ ШУМИТЕ НА ИСТОРИЈАТА СО ДВОГЛЕДОТ НА ФИКЦИЈАТА
Marija Gjorgjieva-Dimova
THROUGH THE FORESTS OF HISTORY WITH THE BINOCULARS OF
FICTION
- 95 Весна Кожинкова**
ОТСУТНОТО И ТУЃОТО ВО ЗЕМЈАТА НА БЕГАЛЦИТЕ
Vesna Kozhinkova
THE ABSENT AND THE OTHER IN THE LAND OF THE REFUGEES
- 105 Софија Иванова, Ранко Младеноски**
СИНОНИМНИТЕ ЛИКОВИ СО АКТАНТНА ФУНКЦИЈА НА
ПОМОШНИЦИ ВО МАКЕДОНСКАТА ДРАМА ОД ПРВАТА ПОЛОВИНА
НА 20 ВЕК
Sofija Ivanova, Ranko Mladenoski
THE SYNONYMOUS CHARACTERS WITH THE ACTING FUNCTION OF
HELPERS IN THE MACEDONIAN DRAMA FROM THE FIRST HALF OF
THE 20TH CENTURY
- 117 Şerife Seher Erol Çalışkan**
KUZEY MAKEDONYA TÜRKLERİNDE OLAĞANÜSTÜ İNANÇLAR ve
BUNA BAĞLI OLARAK ORTAYA ÇIKAN UYGULAMALAR
Şerife Seher Erol Çalışkan
EXTRAORDINARY BELIEFS IN THE TURKS OF NORTH MACEDONIA
AND THE PRACTICES THAT ARISE RELATED TO THEM
- 127 Müge Bayraktar**
BARTINEPÇİLER KÖYÜ “SUKIZI” MEMORATININ HALKIN YAŞAYIŞINA
ETKİSİ
Müge Bayraktar
BARTIN EPÇİLER VILLAGE “SU KIZI” MEMORAT’S INFLUENCE ON
THE LOCAL WAY OF LIFE
- 137 Petek Ersoy İnci**
İZMİR’DE YAŞAYAN MAKEDONYALI GÖÇMENLERDE ÇEYİZ GELENEĞİ
VE DÖNÜŞÜMÜ
Petek Ersoy Inci
DOWRY TRADITION AND TRANSFORMATION IN MACEDONIAN
IMMIGRANTS LIVING IN IZMIR

- 149 Luisa Emanuele**
 CHRISTIANA DE CALDAS BRITO: TRA *SAUDADE* E *ARTE DEL ROVESCIO*
Luisa Emanuele
 CHRISTIANA DE CALDAS BRITO: BETWEEN *SAUDADE* AND *REVERSE ART*
- 159 Valbona Kalo**
 DIALOGUE THROUGH BALLADS: CONSTRUCTING MEANING IN BALKAN ORAL TRADITION
- КУЛТУРА / CULTURE**
- 173 Ekaterina Namicheva-Todorovska, Petar Namichev, Aleksandra Jovanovska Hnida**
 RETEX AND GUERILLA DESIGN AS PROMOTERS OF SUSTAINABILITY
- МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY**
- 185 Blagojka Zdravkovska-Adamova, Suada A. Dzogovic, Aleksandra P. Taneska**
 APPLICATION OF STANDARDS-BASED ASSESSMENT FOR CRITICAL THINKING SKILLS DURING LANGUAGE ACQUISITION
- 197 Branka Grivčevska**
 GLIASPETTI GRAMMATICALI NEI MANUALI DI ITALIANO LS, LIVELLO B1 IN USO NELLE SCUOLE SUPERIORI NELLA MACEDONIA DEL NORD
Branka Grivčevska
 GRAMMATICAL ASPECTS IN ITALIAN L2 TEXTBOOKS, LEVEL B1, USED IN HIGH SCHOOLS IN NORTH MACEDONIA
- 209 Afrim Aliti, Brikena Xhaferi**
 EFL STUDENTS' ATTITUDES TOWARD THE USE OF PODCASTS AS A LANGUAGE LEARNING MEDIUM TO INCREASE LEARNING INTEREST
- 221 Marisa Janku, Livia Xhango**
 INTERKULTURELLE KOMMUNIKATION IM DAF-UNTERRICHT: EVALUATION UND SELBSTREFLEXION EINER INTERKULTURELLEN UNTERRICHTSSEQUENZ
Marisa Janku, Livia Xhango
 INTERCULTURAL COMMUNICATION IN GERMAN LESSON: EVALUATION AND SELF-REFLECTION ON AN INTERCULTURAL TEACHING SEQUENCE
- 233 Admir Nushi, Daniel Leka**
 INTERKULTURELLE DIDAKTIK MIT FEDERICO GARCÍA LORCAS POESIE: PRAKTISCHE ANWENDUNGEN IM UNTERRICHT

Admira Nushi, Daniel Leka

INTERCULTURAL DIDACTICS IN THE POETRY OF FEDERICO GARCÍA LORCA: PRACTICAL APPLICATION IN THE CLASSROOM

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

247 Марија Гркова-Беадер

ВОКАБУЛАРОТ – НАЈВАЖНАТА И НАЈТЕШКАТА ЗАДАЧА ПРИ УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Grkova-Beadar

VOCABULARY – THE MOST IMPORTANT AND MOST DIFFICULT TASK IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

255 Kalina Maleska

ECOCRITICISM: EXPLORING THE NON-HUMAN WORLD IN AVRAMOVSKA'S NOVEL *ВОДНИ ТЕЛА*

ДОДАТОК / APPENDIX

265 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ

ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS

FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

**ВОКАБУЛАРОТ – НАЈВАЖНАТА И НАЈТЕШКАТА ЗАДАЧА
ПРИ УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК****Марија Гркова-Беадер**Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, С. Македонија
marija1.grkova@ugd.edu.mk

Апстракт: Авторката проф. д-р Нина Даскаловска во 2021 година го објави делото „Усвојување на вокабуларот – поими, процеси и стратегии“. Од предговорот на книгата дознаваме дека е наменета, пред сè, за студентите по странски јазик и книжевност на додипломски и последипломски студии кои се подготвуваат да бидат наставници по странски јазик, бидејќи ќе им послужи како дополнителна литература по предметите од областа на методиката на наставата по странски јазик и книжевност и ќе им овозможи подлабоко запознавање со оваа проблематика и успешна примена на стекнатите знаења во практика. Освен тоа, монографијата може да им послужи и на наставниците кои веќе работат во образованието за освежување на нивните знаења и поттикнување за поголема примена на техниките и стратегиите за учење на вокабуларот во наставата.

Клучни зборови: *учебник, вокабулар, методика, странски јазик, студент, подготовка на идни наставници.*

Вовед

Учебникот „Усвојување на вокабуларот – поими, процеси и стратегии“ од авторката Нина Даскаловска е објавен во 2021 година како издание на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Станува збор за дополнителна литература која влегува во рамките на наставата по предметите поврзани со методиката на наставата по англиски јазик. Иако монографијата, главно, би им служела на студентите кои се подготвуваат да бидат идни наставници, овој учебник може да биде полезно помагало и за целиот наставен кадар што се занимава со истражувањата поврзани со странските јазици.

Како што се споменува во предговорот, искуствата на многу изучувачи на странски јазици покажуваат дека усвојувањето на вокабуларот е една од најважните, но и најтешките задачи со кои се соочуваат при учењето на странскиот јазик. Колку и добро да ја совладаат граматиката или да го усовршат изговорот, ако не поседуваат доволен вокабулар, не можат да ја развијат својата јазична компетенција и успешно да го користат јазикот во комуникација. Според авторката, развивањето на четирите јазични вештини во голема мера зависи од вокабуларот што го поседуваат изучувачите на

странскиот јазик. Затоа во наставата по странски јазици треба да се посвети посебно внимание на усвојувањето на вокабуларот, а наставниците треба да ги знаат основните поими поврзани со вокабуларот, процесите на усвојување на вокабуларот, како и техниките и стратегиите кои може да се користат во наставата и надвор од неа.

Од содржината во учебникот

Монографијата „Усвојување на вокабуларот – поими, процеси и стратегии“ е составена од две главни поглавја (*Основни прашања за вокабуларот и процесите на неговото усвојување* и *Улогата на вокабуларот во наставата некогаш и денес*) чија содржина е поделена низ 70 страници, односно поголем број наслови кои ги прикажуваме во прилог:

1. ОСНОВНИ ПРАШАЊА ЗА ВОКАБУЛАРОТ И ПРОЦЕСИТЕ НА НЕГОВОТО УСВОЈУВАЊЕ

- 1.1. Комуникативна компетенција;
- 1.2. Лексичка компетенција;
 - 1.2.1. Аспекти на знаење на зборот;
 - 1.2.2. Нивоа на знаење на зборот;
 - 1.2.3. Модели на лексичка компетенција;
- 1.3. Ментален лексикон;
 - 1.3.1. Метафори за менталниот лексикон;
 - 1.3.2. Истражувања за менталниот лексикон;
- 1.4. Рецептивно и продуктивно знаење на вокабуларот;
- 1.5. Експлицитно наспроти имплицитно учење на вокабуларот;
 - 1.5.1. Дистинкцијата помеѓу експлицитното и имплицитното учење;
 - 1.5.2. Улогата на свесноста во учењето на јазикот;
 - 1.5.3. Поврзаноста помеѓу експлицитното и имплицитното знаење;
- 1.6. Инцидентно наспроти интенционално усвојување на вокабуларот;

2. УЛОГАТА НА ВОКАБУЛАРОТ ВО НАСТАВАТА НЕКОГАШ И ДЕНЕС

- 2.1. Застапеноста на вокабуларот во наставните методи;
- 2.2. Приоди и активности за интегрирање на вокабуларот во наставата;
 - 2.2.1. Приоди кон интегрирање на вокабуларот во наставата;
 - 2.2.2. Активности за учење на вокабуларот во рамките на наставата;
 - 2.2.2.1. Директно учење на вокабуларот;
 - 2.2.3. Селектирање и презентирање на вокабуларот;
- 2.3. Стратегии за учење на вокабуларот.

Од погоренаведената содржина можеме да забележиме дека авторката дава детални теориски и практични пристапи за усвојувањето на вокабуларот при учење на странскиот јазик, како и при подготовка како да се пренесува наученото во наставата.

Во воведниот дел можеме да го прочитаеме овој многу важен сегмент: „Учењето на странски јазик опфаќа усвојување на граматиката и на вокабуларот и развивање на четирите јазични вештини – слушање, зборување,

читање и пишување. Меѓутоа, за разлика од граматиката која речиси секогаш имала централно место во програмите за учење на јазикот, на вокабуларот не му се посветувало големо внимание. Приодот кон вокабуларот најчесто не бил систематски и не играл голема улога при одредувањето на целите во наставните програми“ (Даскаловска, 2021, стр. 8). Понатаму авторката дава хронолошки податоци поврзани со истражувањата за вокабуларот, како и мноштво научни осврти за неговото усвојување. Па, така, наведува дека учениците можат да научат зборови при читање и се укажува на тоа дека програмите кои вклучуваат екстензивно читање се поефективни отколку систематското учење на вокабуларот со користење на деконтекстуализирани вежби.

Во првата глава насловена „Основни прашања за вокабуларот и процесите на неговото усвојување“ се среќаваат поголем број наслови кои ги прикажуваме погоре. Во овој дел ќе издвоиме некои важни сегменти од нив, така што читателите би се поврзале со содржината на делото. Така, авторката (Даскаловска, 2021, стр. 11) споменува дека една од главните цели на наставата по странски јазици е да се стекне способност за ефективна комуникација во секојдневни ситуации. Па затоа еден од најчестите термини кои во последно време се употребуваат во врска со учењето на јазиците е терминот „комуникативна компетенција“ кој бил воведен од Хајмс. Потоа се споменува дека комуникативната компетенција се состои од три компоненти: граматичка, социолингвистичка и стратегиска. Но, од монографијата дознаваме дека „лексичката компетенција е срцевината на комуникативната компетенција“. Анализирајќи го зборот од аспект на лексичкото знаење, авторката издвојува дека постојат два приода за дефинирање на лексичкото знаење. Едниот приод се фокусира на различните аспекти на знаење на зборот, додека другиот приод се однесува на нивоата на знаење, односно фазите во усвојувањето на зборот.

Во овој дел од монографијата учиме и што значи да се ЗНАЕ зборот, а тоа значи:

1. Генерализација (способност да се дефинира зборот);
2. Апликација (да се избере соодветната употреба на зборот);
3. Широчина на значење (да се знаат различните значења);
4. Прецизност на значењето (примена на зборот во сите можни ситуации);
5. Распожливост (способност за продуктивна употреба) (Даскаловска, 2021, стр. 13).

Според авторката (Даскаловска, 2021, стр. 13), осврнувајќи се на литературата, една од највлијателните статии во областа на усвојувањето на вокабуларот која сè уште има големо влијание врз истражувањата и дискусиите во оваа област е статијата на Џек Ричардс со наслов „Улогата на вокабуларот во наставата“, објавена во 1976 година, во која тој дава осум претпоставки како теоретска рамка за опишување на знаењето на вокабуларот. Тие претпоставки се следните:

1. Изворниот говорител продолжува да го збогатува својот вокабулар и во подоцнежните години, додека развојот на синтаксата во тие години стагнира;
2. Да се знае еден збор значи да се знае степенот на веројатноста тој да се сретне во говорна или во писмена форма. За многу зборови ние, исто така, знаеме кои видови на зборови можат да се употребат со нив;
3. Да се знае еден збор значи да се знаат ограничувањата во врска со употребата на тој збор во зависност од функцијата или ситуацијата;
4. Да се знае еден збор значи да се знае неговото синтаксичко однесување;
5. Да се знае еден збор значи да се знае основната форма на зборот и неговите деривации;
6. Да се знае еден збор значи да се знае мрежата на асоцијации помеѓу тој збор и другите зборови во јазикот;
7. Да се знае еден збор значи да се знае неговата семантичка вредност;
8. Да се знае еден збор значи да се знаат многуте различни значења поврзани со тој збор.

Во делот *Нивоа на знаење на зборови*, Даскаловска (2021, стр. 15) го дава следниов заклучок: „Еден од првите истражувачи кои предложиле скала за идентификување на нивоата на знаење на зборовите кај изворните говорители е Дејл (Dale) кој дефинирал 4 основни фази во знаењето на зборот:

Фаза 1. „Никогаш не сум го видел“;

Фаза 2. „Сум го слушнал, но не знам што значи“;

Фаза 3. „Го препознавам во контекст – може да значи...“;

Фаза 4. „Го знам.“

Понатаму авторката продолжува: „За потребите на своите истражувања повеќе лингвисти креирале слични скали кои го покажуваат декларативното знаење и се користат за самооценување на учениците за нивното знаење на дадени зборови. Една од тие скали е скалата на Д’Ана и Цехмајстер (D’Anna & Zechmeister, цитирано во Waring, 2002) (цитирано кај Даскаловска, 2021), што тие ја користеле во нивното истражување за големината на вокабуларот кај студентите. Таа се состои од следните нивоа:

1. Никогаш не сум го видел или слушнал зборот порано;
2. Сум го видел или слушнал зборот, но не знам што значи;
3. Сум го видел или слушнал зборот и имам нејасна идеја за неговото значење;
4. Би можел да го препознам значењето на зборот на тест со повеќекратен избор;
5. Го знам значењето на зборот доволно за да можам да го дефинирам.“

„Слична скала користела и Цимерман (Zimmerman) (ibid.), но нејзината скала се состои од четири нивоа:

1. Не го знам зборот;
2. Сум го видел зборот порано, но не сум сигурен за значењето;
3. Го разбираам зборот кога ќе го видам или слушнам, но не го употребувам при зборување или пишување;
4. Можам да го употребаам зборот во реченица.“

Понатаму, „за потребите на своите истражувања со испитаници во Канада кои го учеле англискиот како втор јазик, Веш и Парибакт (Wesche & Paribakht, 1996, цитирано кај Даскаловска, 2021) развиле „Скала на знаење на вокабуларот“ (Vocabulary Knowledge Scale – VKS) базирана врз петте нивоа на усвојување на вокабуларот на Гас (Gass, 1988, цитирано кај Даскаловска, 2021), во која учениците го искажуваат своето знаење за секој збор на скала од пет нивоа:

1. Не се сеќавам дека сум го видел тој збор претходно;
2. Сум го видел тој збор, но не знам што значи;
3. Сум го видел тој збор претходно, и мислам дека значи _____ ;
4. Го знам тој збор. Тој значи _____ (синоним или превод);
5. Можам да го употребаам зборот во реченица _____ .“

Меѓу големиот број наслови и поднаслови, авторката посветува внимание и за менталниот лексикон, метафорите поврзани со него, како и истражувањата што ги издвојува во својата монографија. Таа наведува: „Постојат многу експерименти чијашто цел е да се открие како се складираат зборовите во менталниот лексикон кај лицата кои зборуваат два јазика и тие експерименти може да ни укажат на тоа кој би бил крајниот резултат од учењето на странски јазик. Едно од најприфатените гледишта е дека меморијата кај билингвалните лица е хиерархиска, односно дека се состои од најмалку две нивоа, при што едното ниво ги содржи значењата на зборовите, а другото ниво формите. При тоа се поставува прашањето дали мемориските единици на тие две нивоа се одделени според јазикот или не.“ (Даскаловска, 2021, стр. 23).

Посебно внимание привлекува делот за *Експлицитно насиројно имплицитно учење на вокабуларот* при што се наведуваат следниве теории за усвојување на мајчиниот и на странските јазици дадени од автори:

- Течната продукција на јазикот кај изворните говорители од која било возраст се базира врз имплицитното знаење на граматиката на нивниот мајчин јазик;
- Повеќето изворни говорители имаат мало „експлицитно знаење“ за нивниот јазик, иако дел од тоа се учи на училиште;
- Речиси ништо не се знае за процесот на усвојување на имплицитното знаење за мајчиниот јазик. Но, едно е сигурно – имплицитното знаење не е стекнато преку усвојување на експлицитно знаење;
- Иако речиси ништо не знаеме за процесите на усвојување на мајчиниот јазик, сепак можеме да претпоставиме дека усвојувањето на мајчиниот јазик вклучува некаков вид на посветување внимание

на јазичните форми, на значењата изразени со тие форми и на врските помеѓу формата и значењето;

- Како и во случајот со мајчиниот јазик, течната употреба на вториот јазик се базира врз имплицитно знаење за тој јазик;
- Течната употреба на јазикот се карактеризира со паралелно процесуирање. Тоа сигурно не е резултат на брза сервиска примена на правила. При паралелното процесуирање не постои свесност за начинот на процесуирање на информацијата (Даскаловска, 2021, стр. 32).

Подолу, во насловот *Улогата на свесноста во учењето на јазикот*, авторката ги издвојува следниве четири аспекти на свесност: Свесност како намера; Свесност како внимание; Свесност како спознание; Свесност како контрола (Даскаловска, 2021, стр. 33).

Од монографијата, исто така, дознаваме дека постојат и разлики меѓу инцидентното и интенцијалното учење на вокабуларот, и со тоа преминуваме кон следната глава со наслов „Улогата на вокабуларот во наставата некогаш и денес“ (Даскаловска, 2021, стр. 46). Во овој дел авторката го разгледува насловот *Застапеноста на вокабуларот во наставните методи*, при што прави преглед и на наставните методи од наставата по странски јазик. Потоа следи насловот *Приоди и активности за интегрирање на вокабуларот во наставата* каде што се споменува дека на учењето на вокабуларот треба да му се пристапи на организиран и принципиелен начин, земајќи ги предвид сознанијата и резултатите од истражувањата на полето на усвојувањето на вокабуларот. Понатаму, авторката ги разгледува приодите кон интегрирање и активностите за учење на вокабуларот во наставата, како и директното учење, селектирањето и презентирањето на вокабуларот (Даскаловска, 2021, стр. 53-63).

На страница 63 авторката ги наведува стратегиите за учење на вокабуларот, а во овој дел дознаваме дека постојат директни и индиректни стратегии прикажани табеларно. На самиот крај дознаваме дека „стратегиите се особено важни за учење на поретките зборови. Бидејќи ги има многу, наставниците не може да посветат време за сите нив на час, па заради тоа учениците треба да се обучат да се справат со тие зборови кога ќе ги сретнат“ (Даскаловска, 2021, стр. 70).

Заклучок

Учебникот „Усвојување на вокабуларот – поими, процеси и стратегии“ од професорката Нина Даскаловска е објавен во 2021 година како дел од работата на авторката во рамките на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Нејзината богата биографија, нејзините искуства во наставата и нејзините научни истражувања дадоа плод во една ваква монографија која е полезно учебно помагало, дополнителна литература за студентите кои следат методика на настава по странски јазик, но, би рекле, дека е и одличен водич низ целата настава по странски јазик, па, според тоа,

придружник на наставниот кадар што се занимава со истражување на која била област од странскиот јазик.

Кон ова ќе го додадеме и следниов извадок од книгата: „Бидејќи учениците треба да научат голем број зборови за да можат успешно да го користат јазикот, а не е возможно да се научи целиот вокабулар на час, потребно е учениците да научат како да продолжат самостојно да учат“. Цитирајќи ја Сокмен, авторката наведува: „Најважен чекор за да станат независни е да го препознаат својот стил на учење. Сокмен смета дека примената на разновидни вежби на час ќе им ги покажат можните стратегии на учениците од кои тие можат да ги изберат оние кои им одговараат на нивните когнитивни стилови на учење. Друг начин е со користење на прашалник кој ќе ги наведе учениците да размислуваат кои активности повеќе им одговараат и на кои начини учат полесно.“ (Даскаловска, 2021, стр. 70). Понатаму, цитирајќи го Нејшн наведува: „Истражувањата покажуваат дека учениците многу се разликуваат во користењето на стратегиите. Обуката во користењето на стратегиите треба да биде интегрален дел на програмата за учење на вокабуларот при што наставниците треба да одлучат на кои стратегии да им се обрне внимание, колку време да се посвети на нив, како да се вежбаат стратегиите и како да ги следат учениците и да им укажуваат дали правилно ги користат стратегиите. Тој сугерира дека за секоја стратегија треба да се посветат четири до пет часа во текот на одреден период.“ (Даскаловска, 2021, стр. 70).

Сосема на крај, се убедивме за значењето на усвојувањето на вокабуларот при учење странски јазик, па ни останува само да им го препорачаме на сите што ќе најдат полза во него, а на авторката ѝ испраќаме честитки за монографијата и ѝ посакуваме да ја збогати својата библиографија со уште многу вакви дела, а со тоа ќе ја збогати и нашата библиотека.

Marija Grkova-Beader

Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia

Vocabulary – The Most Important And Most Difficult Task In Learning A Foreign Language

Abstract: The author, Prof. Dr. Nina Daskalovska, published the work “Vocabulary Acquisition - Poems, Processes and Strategies” in 2021. From the preface to the book, we learn that it is intended primarily for undergraduate and postgraduate students of foreign language and literature who are preparing to be foreign language teachers, as it will serve as additional literature for subjects in the field of foreign language and literature teaching methodology and will enable them to gain a deeper understanding of this issue and successfully apply the acquired knowledge in practice. In addition, the monograph can also serve teachers who are already working in education to refresh their knowledge and encourage greater application of vocabulary learning techniques and strategies in teaching.

Keywords: *textbook; vocabulary; methodology; foreign language; students; preparation of future teachers.*

ГОД. IX
БР. 18

ПАЛІМШЕСТ

PALIMPSEST

VOL. IX
NO 18